

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

554 פסוק פסוק חלק חסידות י"ג אליון 554
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482

הנושא: כח הכישוף של בלעם הרשע

חשך ושם הם יושבים. עזא ארגיז להקב"ה בשעתא דקשיר ליה בשלשלאות ע"כ אפל ליה בעומקא דטורא עד קידליה ורמי חשוכא באנפוי, ועזאל דלא אתקיף וארגיז קמי הקב"ה בשעתא דקשיר ליה הושיבו אצל עזא, אבל לא רמי חשוכא באנפוי ונהיר ליה מחשוכא, ועל כן עזא שהפילו הקב"ה בחשך הנזכר נקרא "נופל", ועזאל דנהיר ליה חשוכא נקרא "גלוי עינים", ואינון הרי חשך אקרין "הררי קדם" בגין דחשוכא אקדים לנהורא ומראה בהירות האור הזה חושך.

ובכל יום היה בלעם הרשע אצלם ללמוד מהם שמות הטומאה וכשפים וזה שאמר הכתוב: "מן ארם ינחני בלק מהררי קדם" וגו' "נאם הגבר אשר מחזה שדי יחזה נופל וגלוי עינים".

וקודם שלמד בלעם הכישוף הוצרך לטמא את עצמו בהרבה מיני טומאות ושכב גם עם אתונו, כי כן דרך הלומדים כישוף צריכים לטמא את עצמו ולשכב עם הבהמה, ולכן נסמכה בתורה (משפטים כ"ב, ט"ז): "מכשפה לא תחיה" ואחר נאמר "כל שוכב עם בהמה מות יומת". כי שורש מקור הכשפים הוא הכל ע"פ טומאות גדולות בר מינן, ותחילת כל דבר מי שרוצה לילך אל הרי החושך צריך להכין עצמו לעשות קטורת שיקטיר לפני עזא ועזאל ובזה הקטורת עשה אותן אלהות והוא פירש עצמו מעבודות הקב"ה ולא להיות לו כלל חלק בקדושה, כי אם להיות משועבד ועבד תחת הסיטרא אחרא, כי הוא אומר ומקבל עליו בשעת הקטרה. וכו'.

אחר שנתבאר כי כל כוחם של בלק ובלעם היה על ידי כישופים, נבוא ונתרץ את קושייתו של השל"ה הקדוש שמדייק בפסוקים הפותחים את הפרשה: "וַיֵּרָא בְּלָק בֶּן צְפּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֶמְרֵי, וַיֵּגֵר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מֵאֵד כִּי רַב הוּא וַיִּקָּץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֵּאמֶר מוֹאָב אֶל זִקְנֵי מְדִיָּן עֲתָה יִלְחֲכוּ הַקְּהָל אֶת כָּל סִבְיַתֵינוּ כְּלַחֵף הַשּׁוֹר אֶת יָרֵק הַשְּׂדֵה וּבְלָק בֶּן צְפּוֹר מִלְּךָ לְמוֹאָב בְּעֵת הַהוּא".

והנה בתחילה קורא לעם ישראל בשם "ישראל" ואחר כך "העם" ואחר כך "בני ישראל", ואחר כך "הקהל". ומדוע משנה את שמם ולא קורא להם בשם אחיד?

ועמד בזה השל"ה הקדוש בפרשתינו וביאר, כי בלק רצה להפריד את עם ישראל מדביקותם בהש"ת, כי כל כוחם של ישראל מחמת "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום". ויש שלש דרגות אצל עם ישראל בדביקותם בה'.

המהרח"ו בספרו עץ הדעת טוב (בפרשתינו) מסביר כיצד נעשה בלעם הרשע מכשף גדול. והוא מבאר זאת על הפסוק (כ"ג, ז) "וַיֵּשֶׂא מִשְׁלוֹ וַיֵּאמֶר מִן אֲרָם יִנְחַנִּי בְּלָק מִלְּךָ מוֹאָב מִהַרְרֵי קָדָם לְכָה אָרָה לִי יַעֲקֹב וּלְכָה זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל". ובתחילה מבאר כי לבן זקינו של בלעם היה מכשף גדול וז"ל: וזה החילו מן ארם ינחני וכו' ירצה טרם אדבר אציע לפניכם עוצם כחי וחכמתי ומהיכן באה לי ידיעה זו, הלא היא מן ארם הנוודעת בעמים כח של חכמתה בקוסמים ובנחשים כנודע מענין לבן זקינו של בלעם שהיה ראש נביאי אומות העולם, ולכן ביקש לעקור את הכל "ארמי אובד אבי", וכמו שאמר: "יש לאל ידי לעשות עמכם רע", ירצה לומר, כי לא בכח זרוע בשר אמרתי כי יש לאל ידי וכו', כי גבורת יעקב ובניו לאין קץ. אמנם הוא ע"י דיבור בהשבעות שמות כוחות הטומאה הנקראת "נחש" ו"קסם", כי לכן נקרא 'כשפים' - שמכחישים פמליה של מעלה. ולהורות זה אלקי אביכם לא אמר לי השמר לך 'מעשות רע' רק 'מדבר עם יעקב' וכו'.

ואחר שביאר מהיכן היה לו חכמה זו שהיא מן לבן זקינו המופלג בזה הידיעה. הוצרך לבאר איך לבן עצמו השיג לזה יותר מכל נברא. לזה אמר: "מהררי קדם", הם ענין הרי החושך הנזכר בספר הזוהר, אשר שם עז"א ועזאל מלאכי מרום מופלאים בשמים כנודע ליודעי מדע מה עניינם, משא"כ שאר הקוסמים שאין להם השגה באלו המלאכים רק בכוחות שדים תחתונים כנודע וזה ענין הקראם "הררי קדם" הרים ששם יושבים עז"א ועזאל אשר קדמו לבריאת אדם כנודע, משא"כ שאר הרוחין ושדין כי נבראו אחר אדם בערב שבת בין השמשות אחור לאדם ולא קדם. ע"כ מה ששייך לענייננו.

וכן כתב בספר קב הישר (פרק כ"ח): והנה בלק בן צפור עשה כשפים נגד ישראל ע"י ציפור ששמו ידוע לבעלי מכשפים שפועלים הכישוף ולכן היה נקרא "בן צפור". ושלח אותו אל מקום מקור הטומאה של כישוף שיודעי לו מה לעשות נגד ישראל, וכשחזר הציפור אליו ראה חד שלהובא דנורא דשט בתריה ואוקיד גדפוי כדין. נפל עליו אימה וחרדה גדולה ושלח בלק אל בלעם בן בעור, אשר הוא מושרש בטומאת הכישוף.

והנה ראשי ומקורי הכישוף הוא עזא ועזאל אשר היו מקטריגים נגד בריאת האדם והפילם הקב"ה לארץ ואז נדבקו בהם ערבוביה של זוהמת הנחש, ונתנו עיניהם בבנות הארץ והלכו אחרי זנות. וראה הקב"ה שמתחילים להטעות את הבריות, קשר להון הקב"ה בשלשלאות דפרזלא בהדי הרי

דע, כי ג' שמות שנקראים "עם" ו"בני ישראל" ו"ישראל", הם שלוש מעלות זה על זה. נקראים "עם" מצד ריבויים, כי הם עם רב כאשר בירכם השם יתברך ככוכבי השמים וגו'. ו"בני ישראל" הוא דביקות גדול מזה. וכשקראם "ישראל" הוא דביקות גדול ונפלא, כאלו היינו אנחנו כולנו בני עליה עצם ישראל אבינו. כי "בני" מורה שהם ענפים, אבל "ישראל" הוא עצם השורש מדביקות הנפלא, כי צורת ישראל אבינו חקוקה בכסא הכבוד שמשם חציבת הנשמות. יעו"ש כל דבריו.

ונראה לבאר הפסוקים בדרך אחרת על פי מה שכתב החיד"א בספרו פני דוד (פרשת בראשית אות ל"ד), שמתושלח הצדיק יעץ ללמך אביו של נח, לא לקרוא לבנו בשם מיד אחר לידתו אלא רק לאחר שיגדל, מחשש שמא ייודע שמו למכשפים ויפגעו בו בקטנותו בכשפים, כי כשהמכשפים אינם יודעים את שמו של האדם, הם אינם יכולים להזיק לו בכישופיהם. וכך אכן עשה למך אביו של נח, שהוא לא קרא לבנו בשם בעת לידתו שנאמר: "וַיְחִי לִמְךָ שְׁתֵּים וּשְׁמָנִים שָׁנָה וַיִּמָּאֵת שָׁנָה וַיִּוָּלַד בֶּן" (בראשית ה, כח), "וַיִּוָּלַד בֶּן" – שנקרא רק בשם "בֶּן" לפי שעדיין לא ניתן לו שם, ורק אחר כך נאמר "וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ נֹחַ לֵאמֹר זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמִעַצְבוֹן יָדֵינוּ מִן הָאָדָמָה אֲשֶׁר אָרְרָה ה'" (שם פסוק כ"ט).

לפי זה יש לומר, שבאור עולם העלים מבלק ומבלעם את שמם של ישראל, שרצו להכיל עליהם את כישופיהם, כיצד לקרוא להם "ישראל" או "בני ישראל" או "עם ישראל", וכך לא יכלו להכיל את כישופיהם על עם ישראל.

בזה נבוא ונתרץ, מה שנאמר בסוף פרשת בשלח: "וַיָּבֵא עֲמֶלֶק וַיִּלְחָם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְדִים, וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל יְהוָה בְּחַר לָנוּ אֲנָשִׁים וַיֵּצֵא הַלָּחֶם בְּעֶמְלֶק מִחֶר..."

ולכאורה מלחמת עמלק היתה ברפידים, היינו קודם מתן תורה, ואילו יהושע נשתנה שמו ל"הושע", רק בזמן שמשו רבינו שלח את המרגלים היינו בכ"ט סיון, ואם כן מדוע התורה קוראת את שמו "הושע" ולא "הושע" (וכמו שמצינו אצל אברהם אבינו שעד שלא נשתנה שמו הוא נקרא בתורה "אברם")?

אלא, העם העמלקי היו מכשפים גדולים, וכמו שכתב רש"י עה"פ (בשלח י"ז, ט"ו) "בחר לנו אנשים" וז"ל: בחר לנו אנשים שיוודעין לבטל כשפים, לפי שבני עמלק מכשפין היו. ובספר מנות הלוי (לר' שלמה אלקבץ על מגילת אסתר דף קה ע"ב בשם בעל 'הרוקח') כתב: שמשו רבינו אמר ליהושע שיבחר אנשים אשר נולדו בחודש 'אדר שני', לפי שהכשפים שולטים במי שנולד בשנים עשר חודשי השנה, אך לא במי שנולד באדר שני.

וכתב החיד"א בספרו פני דוד (פרשת בשלח אות ל"א): כשנלחם יהושע בעמלק, היו העמלקים לוחשים 'לחשים' של כשפים בשביל לנצח את ישראל, ויהושע שראה זאת היה מזכיר שמות קדושים ומבטל את אותם הלחשים שבפיהם, שנאמר "וַיִּחַלֵּשׁ יְהוָה אֶת עֲמֶלֶק וְאֶת עֲמוֹ לְפִי חֶרֶב" (שם פסוק י"ג), לא נאמר "וַיְהַרֵּג יְהוָה אֶת אֵלֵי הַיָּם" – שהוא מלשון 'לחש' בפה.

לפי זה יש לומר, כי משה רבינו שינה את שמו של "הושע" ל"יהושע" כבר קודם יציאתו למלחמה בעמלק, בשביל שלא יחולו עליו הכשפים, כפי שנתבאר בעניינו של מתושלח ונח. כי עמלקים יעשו כשפים על השם "הושע" ואולם שמו "יהושע", והסתירה זו התורה, ללמד, שהסתירו זאת משה ויהושע, כדי שלא ידעו מכך אנשי עמלק.

הגמרא במסכת קידושין (דף מט:) אומרת: עשרה קבין של כישוף ירדו לעולם, תשעה נטלה מצרים.

וכותב רבי יהונתן אייבשיץ בספרו יערות דבש (ח"א דרוש ב', והבאנו זאת בעבר בשם החיד"א בשמחת הרגל) שאמרו רבותינו "מִרְבֵּה נְשִׁים מִרְבֵּה כְּשָׁפִים" (פרקי אבות ב, ז), לפי שכאשר יש

לבעל שתי נשים, אזי אחת עושה בכשפיה בשביל שבעלה ישנא את האישה השנייה. ועל זה נאמר "כִּי תִהְיֶינָה לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאֶחָת אֲהוּבָה וְהָאֶחָת שְׂנוּאָה וַיִּלְדוּ לוֹ בָּנִים הָאֲהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה וְהָיָה הַבֵּן הַבְּכוֹר לְשֵׁנִיָּאָה" (דברים כא, טו), כלומר שהאישה השנייה נעשית שנואה לבעלה על ידי כשפיה של האישה הראשונה ('בעל הטורים' דברים כא, טו). ומטעם זה היתה ארץ מצרים מלאה בכשפים, לפי שהשר הרוחני של מצרים היה ממין 'נקבה', בשונה מכל שאר האומות שכולם היו שריהם הרוחניים זכרים.

ומובא במכילתא (פרשת יתרו פרק א, בפסוק כי גדול ה') שמתחילה לא היה עבד יכול לברוח ממצרים שהיתה סגורה ומסוגרת בכישופים. וכתב בספר זכר דוד (מאמר ג' פרק כז), שהמצריים עשו על ידי כישוף כלבים מזהב במקום בו היה קבור יוסף, כדי שאם יבוא לשם אדם הם יהיו נובחים וקולם יהיה הולך בכל מצרים. וכן בכדי שלא יוכל אף עבד לברוח ממצרים, עשו המצריים באמצעות כישוף צורות של בעלי חיים בכל אחד מעשרת השערים של מצרים. וכאשר עבד ניסה לברוח ממצרים, אותה הצורה של הבעל חי היתה צועקת, ומיד היו צועקים עמה כל החיות האמתיות שהן מאותו המין. אז היו המצריים יודעים מאיזה פתח ברח העבד והיו רודפים אחריו.

הקשה המקובל רבי מרדכי הכהן זצ"ל מגורי האריז"ל בספרו שפתי כהן על התורה (פרשת בשלח, בפסוק ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים, ד"ה עוד במדרש) ואם תאמר, איך בני אפרים יצאו, ואין עבד יוצא ממצרים, והם יצאו מאתים אלף? וכתב ליישב: אלא בני אפרים היו מזרע המלוכה ולא היו בשעבוד משום כבודו של יוסף וכו'. עיי"ש. זאת אומרת, שלפי דבריו מצרים סגרה רק על עבדים ולא נתנה להם לברוח, אולם בני אפרים לא היו עבדים מעולם, ולכן היה באפשרותם לצאת.

עוד יש לתרץ לפי מה שכתב הגר"ח פלאגי זצ"ל בספרו נפש כל חי (מערכת כ' אות ט"ז) שכישוף אינו שולט בזרעו של רחל, כיון שנתעסקה אותה צדקת לגנוב את התרפים אשר בהם נחש ינחש לבן, ומסרה עצמה להפריש את אביה מכישוף. ע"ש. ולפי זה מובן איך יכלו בני אפרים לצאת מארץ מצרים, שהרי היו מזרעה של רחל, שלא שלט בהם כישוף כלל.

ונראה לתרץ בדרך שלישית, הזכרנו כי מי שנולד בחודש אדר שני לא שולטים בו כשפים. וכתב בספה"ק קדושת לוי על דברי הטור (א"ח סימן ת"ז) ששנים עשר חודשי השנה כנגד שנים עשר שבטים. ולא פירט כל חודש כנגד איזה שבט. וביאר בספה"ק קדושת לוי, כי חודש אדר הוא כנגד יוסף, ולכן מתחלק לשניים אדר א' ואדר ב', כנגד אפרים ומנשה.

לפי זה יש לומר, כי שבט אפרים הם כנגד חודש אדר שני, ולכן אין שולטים בהם כשפים ויכלו לצאת ממצרים.

והנה מתבאר מדברי הזוה"ק, כי כל אותם כשפים שהיו במצרים בכדי למנוע מהעבדים לברוח, היו של המכשף בלעם הרשע. וכך אומר הזוה"ק בפרשת בלק (דף ריב:). תא חזי, בשעה שיצאו ישראל ממצרים, שמע בלעם שכל כשפיו וכל קסמיו וכל קשרי הכשפים שקשר בהם את ישראל לא הועילו בישראל, התחיל לגרד את עצמו ולתלוש שערות ראשו, הלך לאותם הרי החושך והגיע לאותם שלשלאות של ברזל, שבהם קשורים עזא ועזאל.

וכך הוא הדרך והסדר של מי שמגיע אליהם, כיון שנכנס האדם בין ראשי ההרים רואה אותו עזאל"ל ההוא דאקרי 'גלוי עיניים', מיד אמר לעז"א שאיש פלוני בא אליהם, אז הם נותנים קול רם, ומתקבצים אליהם נחשים גדולים השורפים בארסם ומסבבים אותם, והם שולחים חיה קטנה הנקראת 'אונימתא' כנגד האדם, והיא דומה לחתול וראשה כראש של נחש, ויש לה שתי זנבות וידיים ורגלים קטנות. והאדם

שרואה אותה מכסה את פניו ומביא קטורת אחת משריפת תרנגול לבן וזורק לפניו, ואז היא באה עמו.

ואחר כך האדם מתקדם עד אשר מגיע לראש השלשלאות הנעוצות בקרקע שמגיעות עד התהום העליון, והוא מכה בראש השלשלאות שלש פעמים ואתם שני מלאכים עזא ועזאל קוראים לו. אז האדם כורע ומשתחוה על ברכיו והולך ואוטם את עיניו עד שמגיע אליהם ויושב לפניהם, בעוד שכל אותם הנחשים טובבים אותו מצד זה ומצד זה. וכשהוא פותח את עיניו הוא רואה אותם ומזדעזע ונופל על פניו ומשתחוה כנגדם. אחר כך הם מלמדים אותו כשפים וקסמים משך חמשים יום, וכשמגיע זמנו ללכת לדרכו אותה החיה וכל אותם הנחשים הולכים לפניו, עד שהוא יוצא מההרים אשר בין אותו החושך התקיף.

ובלעם כשהגיע לעז"א ועזאל הודיע להם הדבר שבני ישראל יצאו ממצרים, וכל כשפיו וקסמיו לא הועילו כלום וסגר עצמו עמהם באותם ההרים, כדי ללמוד מהם כשפים חזקים יותר ובכח אותם כשפים רצה לקטרג על ישראל להשיב אותם למצרים, וקוב"ה בלבב וקלקל כל החכמות שבעולם, וכל הכשפים שבעולם, שלא יכלו להתקרב אצל ישראל להרע להם.

ויש להבין מה הענין שמרט בלעם את שערו ראשו?

ונראה לפרש על פי מה שכתב בספה"ק מאור ושמש (פרשת תזריע אות ט) וז"ל: דהנה כשאדם מתפלל בדחילו ורחימו בהתלהבות ודביקות, אי אפשר שלא יעשה תנועות באבריו כידוע מזה"ק, כי אדם הישראלי שמאיר בו קדושת נשמתו על כרחק א"א לעמוד על עמדו בתפלתו רק מנוע עצמו כמו הנר בשעה שדולק ומאיר נראה השלהבת כמו מנוע עצמו עיי"ש. על כן אי אפשר לאדם שמתפלל בדביקות שיתפלל בלא תנועות. ובאיזה איבר שעושה התנועה, באותו איבר מתגלה יותר קדושת נשמתו, ומראה בתנועתו באיזה מקום אחיזתו בעולמות עליונים, ויש בני אדם בעת דביקותם בתפילה עולים במחשבתם עד עתיקא ויש עד מוחין עלאין עד י"ג תקונא דיקנא וזהו פי' הפסוק "ואיש כי ימרט ראשו", ר"ל, בעת דביקותו בתפילה אוחז עצמו בראשו שכמעט רוצה לעקור שערות ראשו, "קרח הוא", הוא סימן שעלה במחשבתו עד עתיקא כפי' רש"י בחומש בקרחו בעתיקותא. כמובן כי שם בעתיקא אין שום השגה כלל והוא כמו העורף שאי אפשר לאדם לראות עורף שלו, כך הוא מידת עתיקא שאין יכול להשיגו. "ואם מפאת פניו ימרט ראשו" ר"ל שיעשה תנועה בעת תפלתו שאוחז את ראשו בפניו, זהו מראה שעלה המוחין ב"ג תיקונא דיקנא וזהו גבח הוא שהוא גימט' י"ג וטהור הוא וה' יכפר עון. ע"כ.

לפי זה יש לומר, כי פעולתו של בלעם שמרט שערות ראשו, גילתה מדוע לא הצליחו כשפיו לפעול על ישראל, כיון שהם מחוברים לראש – ל"ג תיקוני דיקנא, מקום שבו אין שליטה לכשפים.

דבר זה הבין גם בלק, לכן הוא שלח את זקני מדין ומואב לבלעם עם "קסמים" בידם, כפי שנאמר "וַיֵּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקִסְמִים בְּיָדָם" (במדבר כב, ז), וזה על מנת להגיד לבלעם שלא מחוסר ידיעת הכישוף הם לא יכולים על ישראל, שהרי הם אומנים גדולים בכישוף ו"קסמים בְּיָדָם" – אלא שאין הכישוף שולט בישראל. לכן הם מבקשים שבלעם יקלל אותם, וכך אולי תשלוט בהם הקללה.

בזה נבוא ונבאר מהו שנאמר: "וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים אֶל בְּלַעַם בֶּן בְּעֹר פְּתוּרָה אֲשֶׁר עַל הַנֶּהָר אֲרָץ בְּנֵי עַמּוֹ לְקָרָא לוֹ לְאָמֵר הִנֵּה עִם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כִסָּה אֶת עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יִשֵּׁב מִמֶּלֶךְ".

ולכאורה מהי הכפילות: "הִנֵּה עִם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כִסָּה אֶת עֵין הָאָרֶץ" שלכאורה מילת "הנה" מיותרת?

אלא שבא בלק להשמיע לבלעם שני דברים, האחד, "הִנֵּה עִם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם" כלומר, על אף שמצרים היתה קשורה בכשפים ולא היה יכול אף אחד לצאת ממנה, גברו ישראל על הכשפים ויצאו ממנה. ועוד "הִנֵּה כִסָּה אֶת עֵין הָאָרֶץ" וכתב רש"י: סיחון ועוג שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגום. ע"כ. כלומר, שגברו ישראל אף על קליפת סיחון ועוג, שגם היו מכשפים גדולים. נמצא כי לא ניתן בכח הכישוף לנצח את ישראל, ויש להשתמש בכח הקללה.

וממשיך קב הישר (פרק כ"ט): ודע, כי בלעם הרשע לקט כל מיני עשבים השייכים לכישוף והכניסם לקדירה וחפר וטמן את הקדירה בעומק הארץ אלף ות"ק אמה, וכשכרה דוד המלך ע"ה להשיתין כרה עד התהום להמציא מים מהתהום לנסך ע"ג המזבח, כרה אלף ות"ק אמה ומצא האי קדירה והעבירו והחלישו במים הראויין לנסך ע"ג המזבח, ועל זה אמר: "מואב סיר רחצי" שרחץ והעביר כשופים שבסיר מואב הנזכר. ועל כן באם יש חשש היזק של כישופים, טוב להעבירם ע"י ט"ו שיר המעלות, שאמר דוד בשעה שכרה את השיתין להעלות המים מן התהום, ואח"כ יתפלל להש"י להסיר כל מיני היזק כישוף מישראל. עכ"ל.

ונראה בביאור דבריו, שכתב החיד"א בספרו פני דוד (פרשת בלק אות ט"ו) וז"ל: ואפשר במה ששמעתי משם גדול אחד שפירש: "לכה ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני", דבלק ידע את כל תוקף גדולת דוד המלך ע"ה ושיעשה משפטים במואב, והוא יצא מזרע בלק. על כן ביקש מבלעם שיקלל אותו שיכלה זרעו ולא יצא דוד. וזהו שאמר "ארה לי" דייקא קלל אותי, "כי עצום הוא ממני", דישאל עצמו מאד מסיבתי, שמזרעי תצא רות וממנה דוד המלך ע"ה. עכ"ד.

נמצא כי עיקר מלחמתו של בלק היתה כנגד דוד המלך, ולכן כאשר ראה כי אינו יכול עתה לנצח ולהכניע את דוד המלך. לקחו עשבים לעשות כשפים נגד ישראל. והניחום ב'קדירת מכשפים' והטמינו אותה באדמה בעומק אלף וחמש מאות אמה – על מנת שתהיה שם להזיק לישראל בזמן דוד המלך. ואכן כשבא דוד המלך וחפר באדמה להוציא משם מים ולנסך בהם על גבי המזבח, הוא הגיע לקדירת הכשפים ו'שטף' אותה על ידי אותם המים הראויים לנסך על גבי המזבח, ועל ידי זה רחץ והעביר את הכשפים ממנה ('יסוד יוסף' לרבו של בעל 'קב הישר' סוף פרק כה). ועל זה אמר דוד המלך "מואב סיר רחצי" (תהלים ס, י וכן תהלים קח, י).

מצינו במסכת בבא בתרא (דף טו:) שבאומות העולם היו שבעה נביאים בלבד: בלעם ואביו, איוב, אליפז התימני, בלדד השוחי, צופר הנעמתי, ואליהו בן ברכאל הבוזי.

ובמהר"ל (סנהדרין דף ק"ו) חידש וגילה: שבלעם היה אחרון נביאי אומות העולם! שכן לפני שעם ישראל יצאו ממצרים, היתה הנבואה שורה גם על אומות העולם. ומשעה שיצאו ממצרים, ביקש משה רבנו מאת ה' יתברך: "ונפלינו אני ועמך", היינו שתשרה השכינה רק על עם ישראל. אולם בקשתו לא נתקבלה במלואה - עד סוף נבואת בלעם. ומאז והלאה פסקה הנבואה מהגויים, שכן שבעת נביאי אומות העולם היו לפני יציאת מצרים.

מכל מקום מגלים לנו חז"ל שהגדול שבנביאי אומות העולם - היה בלעם בן בעור! ובמדרש רבה (י"ד, ל"ד) ובספרי (וזאת הברכה, ל"ט) הפליגו חז"ל ואמרו שנבואתו של בלעם - שוה לדרגת משה רבינו בנבואה!

וכל השומע משתומם: כיצד יתכן שגוי משוקץ ומתועב השקוע בנ' שערי טומאה - יזכה לנבואה בסדר גודל אדיר ונשגב כמו משה רבנו שהיה גדול נביאי עם ישראל?

הגמרא במסכת יבמות (מ"ט): אומרת: כל הנביאים נסתכלו באספקלריא שאינה מאירה, משה רבינו נסתכל באספקלריא המאירה.

כלומר, משה רבינו זכה לראות מראה ברור ללא חידות ומשלים. וראה את האור הגדול בעצמותו, ללא שום מחיצה וטשטוש. ובנוסף היה יכול בכל רגע נתון לשאול את הקב"ה כרצונו בכל זמן שהיה חפץ. יתר על כן, היה עומד ניצב בשיא כוחו ומתנבא בכל חושיו ומדבר "פה אל פה", כפי שמשיחים האחד עם חברו.

אולם שאר הנביאים - ראו מראה מטושטש, כמו דרך זכוכית עבה, ודרגת נבואה שכזו מכונה בלשון "מראה". ועוד קבלו מסר בכתב סתרים - "חידות" ומשלים. ופעמים שהצליחו לפענח את המשל ופעמים שלא הצליחו. כפי שאמר זכריה הנביא למלאך ששאלו: "הלא ידעת מה המה. ואומר: לא אדוני". וכמובן גם לא היה בידם לבחור את הזמן הרצוי להם להתנבא, אלא ברצות ה' נתגלתה אליהן הנבואה.

ונראה לומר, שכתב המקובל האלוקי רבי אברהם סבע בספרו צרור המור (פרשת תולדות), כי מצינו אצל אבימלך מלך גרר שהיה עוסק בכשפים, ובאמצעותם הוא ראה כי רבקה היא אשתו של יצחק אבינו, שנאמר "וַיְהִי כִּי אָרְכוּ לוֹ שָׁם הַיָּמִים וַיִּשְׁקֶף אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים בְּעַד הַחֲלוֹן וַיֵּרָא וַהֲנֵה יֹצֵק מִצַּחַק אֶת רַבֵּקָה אִשְׁתּוֹ" (בראשית כו, ח), "וַיִּשְׁקֶף אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים בְּעַד הַחֲלוֹן" - כלומר שאבימלך השקיף על יצחק באמצעות כישוף הנקרא "בְּעַד הַחֲלוֹן" וראה כי יצחק משמש את מיטתו, והבין שרבקה היא אשתו. לכן כאשר הוא פגש אותה נאמר "וַיִּקְרָא אֲבִימֶלֶךְ לַיְצָחָק וַיֹּאמֶר אֵךְ הִנֵּה אִשְׁתְּךָ הוּא וְאֵיךְ אָמַרְתְּ אַחְתִּי הוּא וַיֹּאמֶר אֵלָיו יֹצֵק כִּי אָמַרְתִּי פֶן אָמוּת עֲלַיָּה" (שם פסוק ט), "הִנֵּה אִשְׁתְּךָ הוּא" - שהביא לו אבימלך סימן ממה שראה באותו הזמן באמצעות הכישוף. לכן יצחק לא הכחיש את דבריו.

אלא שכישוף מסוג זה היה גם לאמו של סיסרא והיא השתמשה בו כשרצתה לדעת את שלום בנה, כפי שנאמר "בְּעַד הַחֲלוֹן נִשְׁקָפָה וַתִּבֵּב אִם סִסְרָא בְּעַד הָאֶשְׁנָב מְדוּעַ בִּשְׁשׁ רַכְבּוֹ לְבוֹא מְדוּעַ אַחֲרוֹ פְּעָמֵי מֶרְקָבוֹתָיו" (שופטים ה, כח), "בְּעַד הַחֲלוֹן נִשְׁקָפָה" - הכוונה שהשתמשה בכישוף הנקרא "בְּעַד הַחֲלוֹן" על מנת לראות למרחוק. אמנם כיון שלא השיגה את הדבר על בוריו, חזרה לעשות כישוף אחר יותר דק, הנקרא "בְּעַד הָאֶשְׁנָב" שהוא מעין "חלוף" דק. ויחד עמה עשו גם הנשים החכמות שבמלכות בכישופיהן, שנאמר "חֲקָמוֹת שְׂרוּתֵיהֶן תַּעֲנִינָה אֵף הִיא תִּשְׁבֵּב אֶמְרֵיהָ לָהּ" (שם פסוק כ"ט) וכולן הסכימו והשיגו מה שהשיגה אם סיסרא, וראו דם ואש בסיסרא והמונו, אלא שפתרו את הדבר בדרך שקר, כאילו שהוא ולוחמיו מענים נשים בתולות מישראל ומחלקים בגדים אדומים לשלל. וזהו מה שהן אמרו "הֲלֹא יִמְצְאוּ יַחְלְקוּ שְׁלָל רַחַם וַחֲמַתִּים לְרֹאשׁ גְּבַר שְׁלָל צְבָעִים לְסִסְרָא שְׁלָל צְבָעִים רִקְמָה צְבָע רִקְמַתִּים לְצֹאֲרֵי שְׁלָל" (שם).

נמצא כי גם מכשפים גדולים פעמים יכולים לטעות בראייתם, ויש לומר, כי אצל בלעם הרשע הקב"ה השווה אותו למשה רבינו בנבואה, כלומר, בלעם בכשפיו היה רואה כפי שמשה רבינו היה רואה בנבואה, ללא כל טעות. ועל אף שלא טעה בכישופיו כלל, בכל זאת לא הצליח להשתמש בהם כנגד כלל ישראל, וזו המעלה, כי הכישוף אף החזק ביותר, אין לו כל כח ויכולת כנגד כלל ישראל. "כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל".

ציפית לישועה:

א. גודל תקוותו של בעל ישמח משה זי"ע על ביאת משיח צדקנו במהרה יבוא לא יספיק הגליון לתאר כמו שהיה, לא הסיח דעתו הקדושה רגע כמימרא מלקוות לביאת הגואל, ועד עת זקנה ושיבה היה ברור אצלו שיחיה ויגיע לזמן ביאת המשיח. ושמעתי שאמרו עליו צדיקי דורו, כי הוא ניצוץ ירמיהו הנביא. וז"ל שאמר הוא בעצמו, אל יפלא בעיניכם גודל אבלי ותוגי על חורבן ביהמ"ק, כי אני הגבר ראיתי עני עמי השי"ת ירחם ויזכנו לראות בבנינו כשם שראיתי בחורבנו, על כן לא אוכל לשכוח אף רגע ואקוה לה' יום יום (תהילה למשה דף י:).

ב. כתב בספה"ק ייטב לב (פרי' לך לך): ופעמים רבות שמענו מהאי סבא קדישא מוזלה"ה (הישמח משה) בפה מלא שמסר נפשו לאבדון ח"ו, באופן שיתקון עי"ז כל הפגמים ויבוא משיח למען יתקדש שם שמים בעולם.

ג. אמר הרה"ק רבי איציק'ל מסקווירא זי"ע: אף אם אשמע בת קול מן השמים שביום מחר יבוא משיח צדקנו, לא אאמין, שהרי אחכה לו שעוד יבוא היום (ילקוט מאורי אור ערך משיח).

וכן מסופר על הרה"ק רבי משה מרדכי מלוב זי"ע שפעם בערב ר"ה תשל"ה (כמה שעות לפני ר"ה תשל"ו), ביקר אצלו אחד מגדולי האדמורי"ם והזכיר לו משי"כ הרה"ק מקאמרנא בהיכל הברכה פרשת בהר, שבשנת תשל"ו יהיה הגאולה. נענה הרה"ק מלעלוב זי"ע ואמר: אני מאמין ומחכה שעוד יבוא היום בשנת תשל"ה.

ד. כתב בספה"ק היכל הברכה (פרשת בראשית דף ל"ז ע"א): ועי' ציפיות וחכיות לישועת ה' בכל רגע בודאי תפעול למעלה הרבה, ועי"ז תזכה לעין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכים לו (ישעיה ס"ד, ג'), מחכין ומצפין בכל רגע, כי גם הקב"ה מלך עליון מצפה ומחכה אלא שמידת הדין מעכבת, ובחכיותך ובצפיותך תמתיק מידת הדין ותקרב את הגאולה בודאי.

ה. סיפר מרן הגה"צ רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל שבלומדו בפרשבורג אצל הכתב סופר זצ"ל שמע אשה אחת שואלת לחברתה, מה בשלת היום. וענתה שעועית, ושוב שאלה מה תבשל מחר, והשיבה: חס וחלילה אל תפתחי פה לשטן, אם לא יבוא המשיח עד למחר אבשל עדשים.

ו. פעם אחת שאלו החסידים את הרה"ק רבי דוד מטולנא זי"ע, למה לנו לבקש על משיח, הלא בבואו הנצטרך להיסתר במסתרים ומחבואות שלא יראה אותנו.

ואמר להם בזה הלשון: תאמינו לי שברגע הזאת שיבוא משיחנו תהיה כ"כ הזדככות המוחין בעולם, שאפילו פחות שבפחותין יהיה ביכולתו לקרב את עצמו ולהתראות לפני מלך המשיח, וביקש מהם שיפרסמו את הדבר הזה לפני בני ישראל משמו.

ח. הרה"ק רבי אהרן ראטה זי"ע אמר בשם הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק זי"ע, משל לעץ שהמון אנשים התאמצו ורצו להפילו, גבורים ועוד אנשים חזקים ביותר נקבצו יחד והם ניסו אבל לא יכלו לשבור את העץ. ופתאום בא בן אדם חלש ונתן דחיפה אחת והוא שבר את העץ, וכולם התפלאו איך זה יכול להיות. התשובה לזה היא כי כל אחד מהגיבורים עשה פעולה והביא לכך שהעץ יחלש, ולכך כבר לא היה חסר רק דחיפה קטנה, והיה מספיק שהאדם החלש יתן דחיפה קטנה וזה יפול.

כך גם לפני ביאת משיח צדקנו, גדולי ישראל שהיו לפנינו דחפו כבר ודחפו, ובכו והרעישו עולמות על הגאולה השלימה, ולפני ביאת משיח צדקנו כבר לא יהיה חסר רק דחיפה אחת, דחיפה קטנה, והאדם החלש שיתן את הדחיפה הזאת, הוא יגרום שהיה הגאולה השלימה (דברי אמונה ימים נוראים ח"א דף ע"ב).

ט. בספר סנה בוער באש (עמי' ר"ס) מובא תיאור על החתי"ס: נאדות רבים של דמעות שפך בעת אמירת תיקון חצות מדי ליל שישי ובימי בין המצרים על שכינתא דשריא בגלותא לאוקמא לה מעפרא, בני הישיבה היו אף הם עדים למחזה נורא הוד איך מורם ורבים יושב על הארץ ומקונן מרה על חורבן ציון וירושלים ועל עמה אשר הלכו בגולה, עי"פ רוב היה השי"ץ מו"ה פישל סופר זצ"ל ש"ראשו מים ועיניו מקור דמעה". אחד מתלמידיו אמר פעם ברבים את פיוטי תיקון חצות בקרירות מבלי להזייל דמעות, ואמר עליו מרן, שהוא בטוח שיש בו שמץ מינות מכת שי"ץ ימ"ש "כי איך יתכן לומר את הקינות הלאו ולא יהא נמס כל לבי".